

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Οικονομική Ανάπτυξη

Ενότητα # 3: Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου

**Τμήμα: Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών
Σπουδών**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

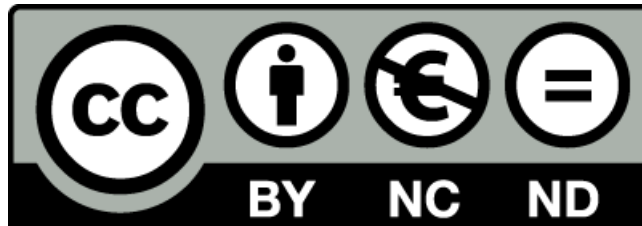
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Οι εικόνες προέρχονται από το βιβλίο «Οικονομική της Ανάπτυξης», Μ. Gillis, D.H. Perkins, Μ. Roemer, D.R. Snodgrass, 1^η έκδοση, 2011, Εκδόσεις Gutenberg.

Σκοποί ενότητας

- Κατανόηση των στοιχείων του παγκόσμιου πληθυσμού.
- Κατανόηση των σύγχρονων θεωριών γονιμότητας και κατάλληλες πολιτικές.
- Κατανόηση θεωριών μετανάστευσης και πολιτικών.
- Παρουσίαση εκπαίδευσης στις ΑΧ και θεωρίας ανθρωπίνου κεφαλαίου.

Περιεχόμενα ενότητας (1 από 2)

- Παγκόσμιος πληθυσμός.
- Σύγχρονες θεωρίες γονιμότητας.
- Πολιτικές.
- Απασχόληση στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Αγορά εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Περιεχόμενα ενότητας (2 από 2)

- Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης.
- Πολιτικές μετανάστευσης.
- Εκπαίδευση.
- Εκπαίδευση στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

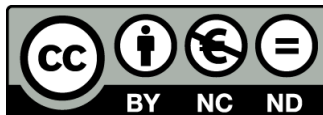

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Παγκόσμιος πληθυσμός

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

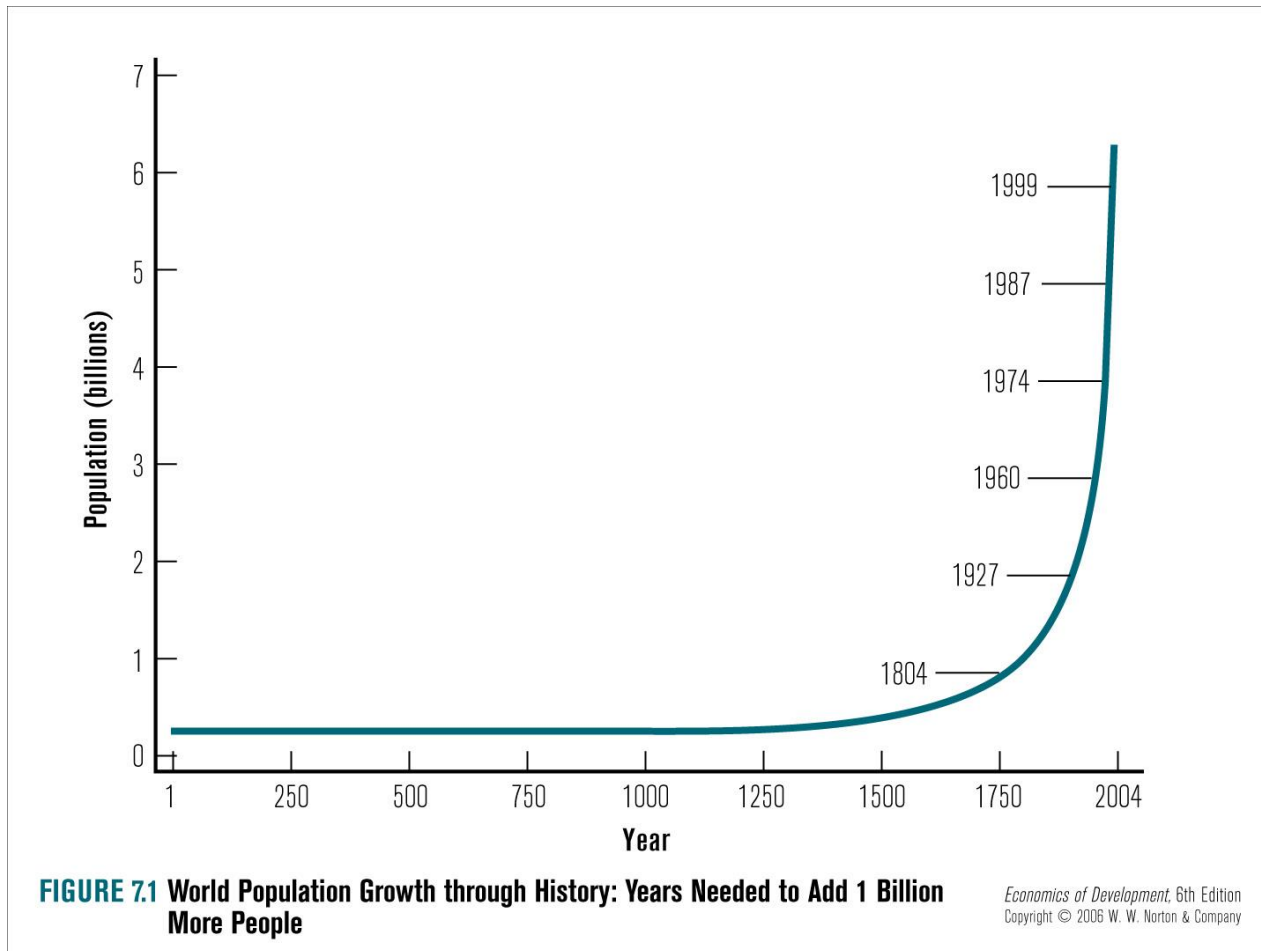
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παγκόσμιος πληθυσμός (1 από 6)

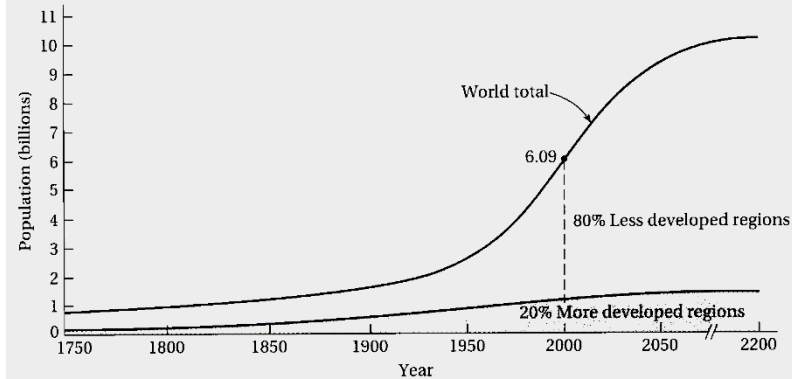
- Τύπος και ΜΜΕ: συχνά μεγάλη έμφαση στη σοβαρότητα του προβλήματος. Πριν μερικές δεκαετίες πολύ περισσότερο.
- Πάντοτε ήταν έτσι (Όμηρος, Malthus).
- Διαστάσεις του προβλήματος:
 - Γεωγραφική συγκέντρωση πληθυσμού.
 - Σχέση δημογραφικών μεγεθών με ΑΕΠ κκ.
 - Διαφορές μέσα σε ομάδες χωρών.
 - Πληθυσμός και πληθυσμιακή μεγέθυνση επιλεγμένων χωρών
 - Δομή πληθυσμού.
 - Σχέση ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και πληθυσμιακής μεγέθυνσης.

Παγκόσμιος πληθυσμός (2 από 6)

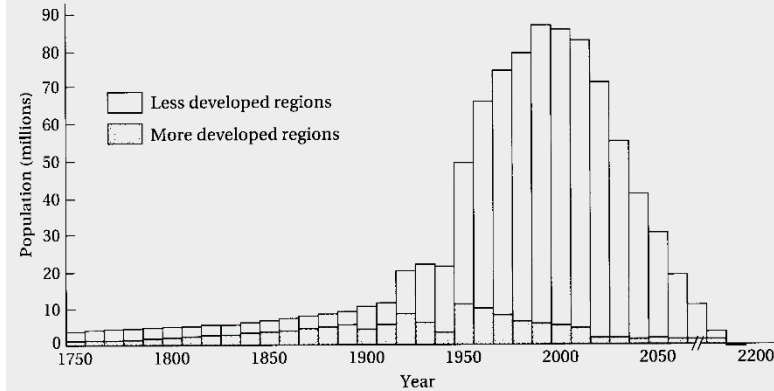

Παγκόσμιος πληθυσμός (3 από 6)

Figure 7.1 Population Growth, 1750–2200: World, Less Developed Regions, and More Developed Regions

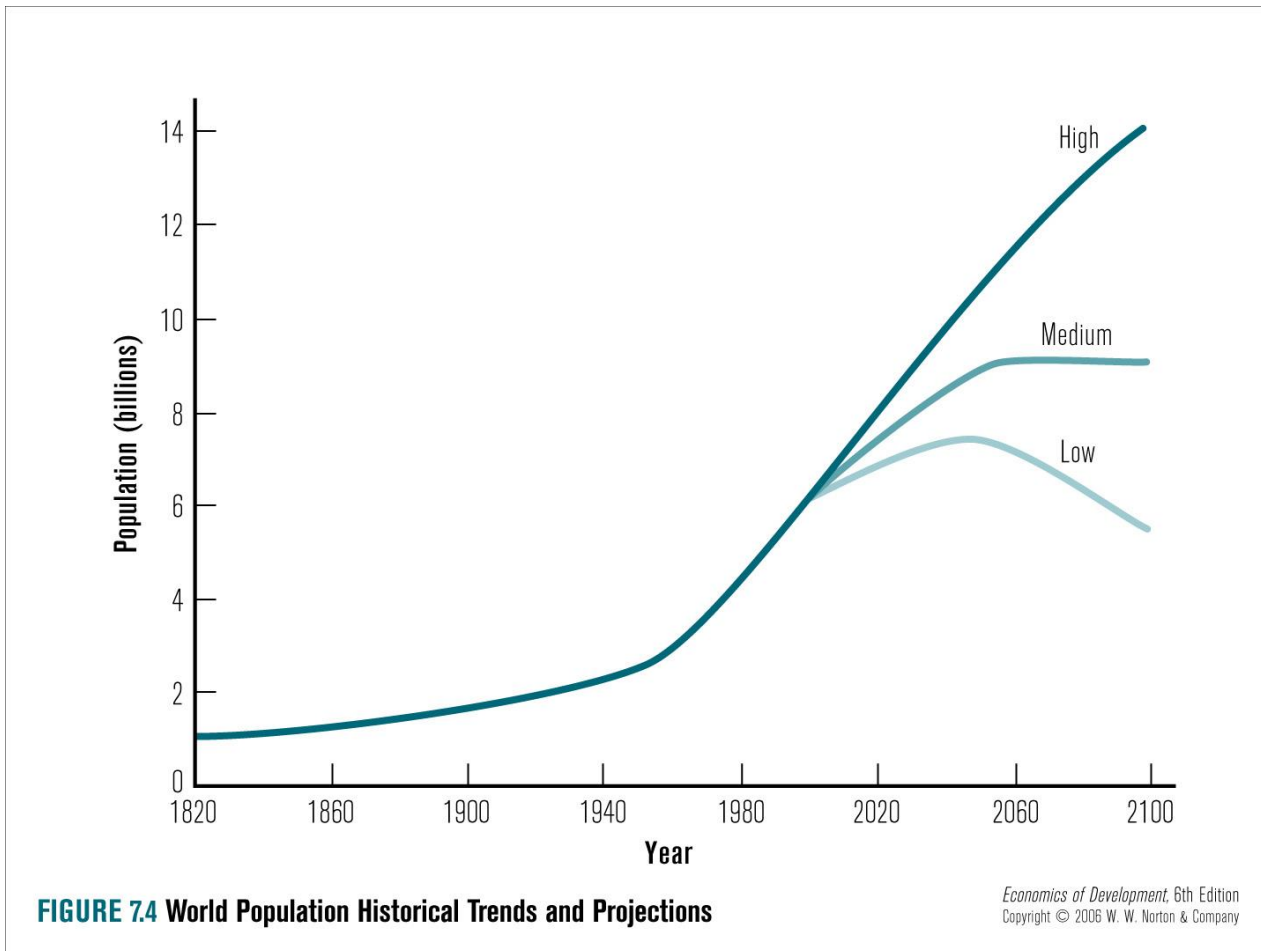

(a) Absolute size

(b) Increase by decade

Παγκόσμιος πληθυσμός (4 από 6)

Παγκόσμιος πληθυσμός (5 από 6)

- Νομαδική περίοδος: 0.5 εκατ. χρόνια έως 10.000 π.Χ. Πολύ βραδείς ρυθμοί πληθυσμιακής μεγέθυνσης.
- Πληθυσμός στο τέλος της περιόδου 5-100 εκατομμύρια.
- Αγροτική περίοδος: έως Βιομηχανική Επανάσταση. Ασθένειες, μεγάλες διακυμάνσεις σε ρυθμούς αύξησης πληθυσμού (μέσος όρος 0.5%).
- Πληθυσμός γύρω στο 1800: 900-1700 εκ.

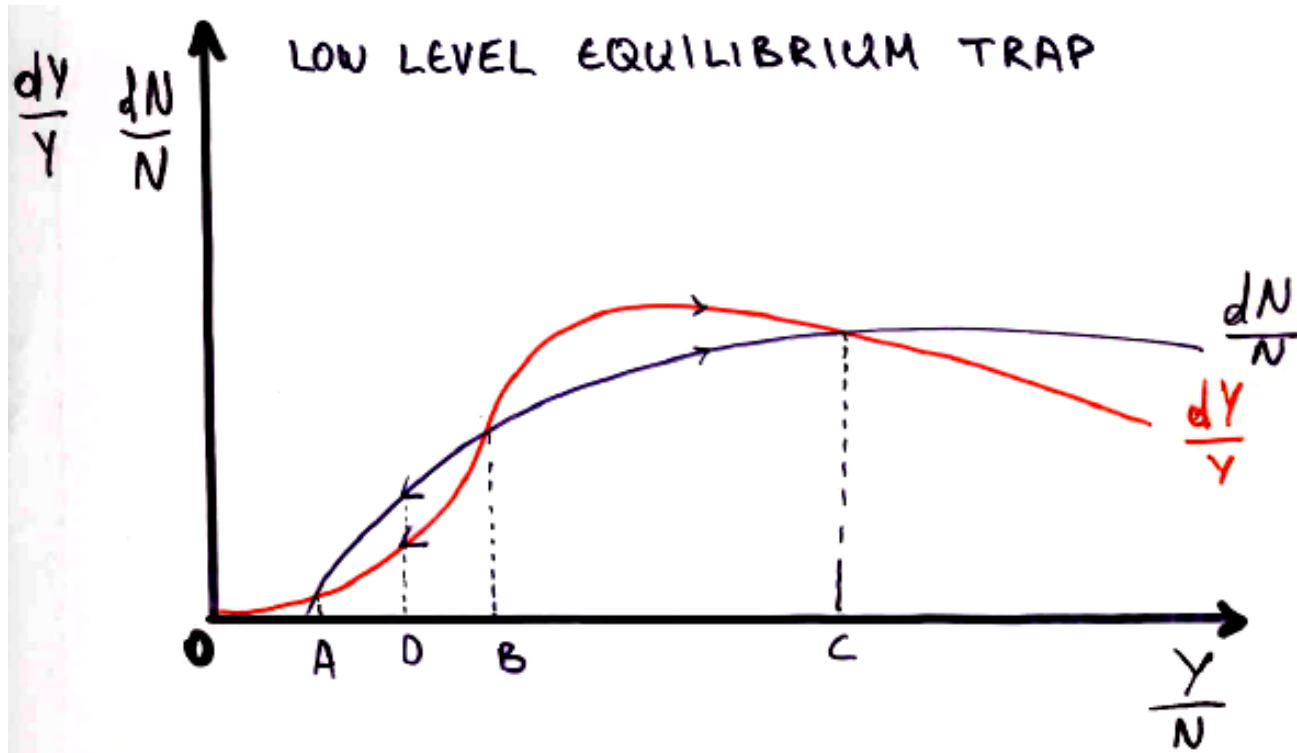
Παγκόσμιος πληθυσμός (6 από 6)

- Βιομηχανική επανάσταση έως Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μεταναστεύσεις, πρόοδος τεχνολογίας & υγιεινής (στις ΒΧ). Αύξηση 1%.
 - Πληθυσμός 1950 2.5 δις.
- Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόοδος υγιεινής στις ΑΧ. Αύξηση 2.5%.
 - 1987: 5 δις.

Μαλθουσιανή άποψη (1 από 2)

- Πληθυσμιακή αύξηση: Γεννήσεις – θάνατοι.
- Γεννητικότητα-θνησιμότητα.
- Θνησιμότητα σε πολλές ΑΧ όμοια με ΒΧ.
- Όμως διαφορετική δομή θνησιμότητας.
- Παλαιότερες απόψεις περί πληθυσμού: (Malthus) μισθοί σε επίπεδα επιβίωσης, μόλις αυξηθούν περισσότερα παιδιά, πιέσεις στους μισθούς ή/και πείνα μείωση γεννήσεων και πληθυσμού.
- Σύγχρονη εκδοχή αυτής της άποψης: low level equilibrium trap.

Μαλθουσιανή άποψη (2 από 2)

Δημογραφική μετάβαση (1 από 3)

- Ενδιαφέρουσα παρατήρηση: πτώση θνησιμότητας πρώτα και πτώση γονιμότητας με σημαντική χρονική υστέρηση.
- Εμπειρία Αγγλίας: Θνησιμότητα άρχισε να μειώνεται από το 1870, ενώ γονιμότητα από το 1930.
- Σρι Λάνκα 1920 και 1960, αντιστοίχως.
- Άρα, το πρόβλημα θα λυθεί μόνο του. Όμως μετά από πόσο καιρό;

Δημογραφική μετάβαση (2 από 3)

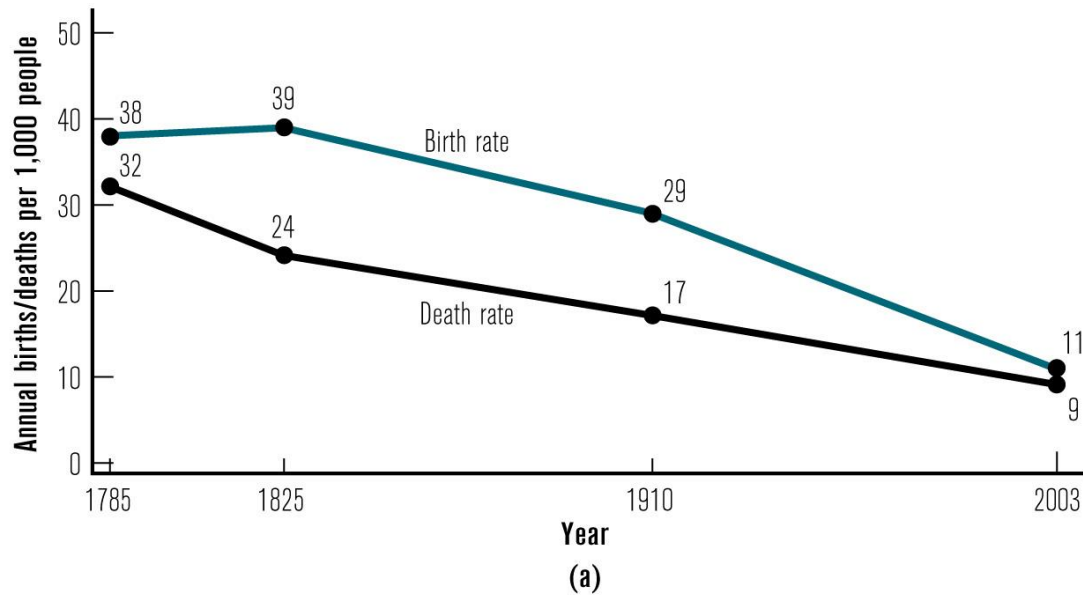
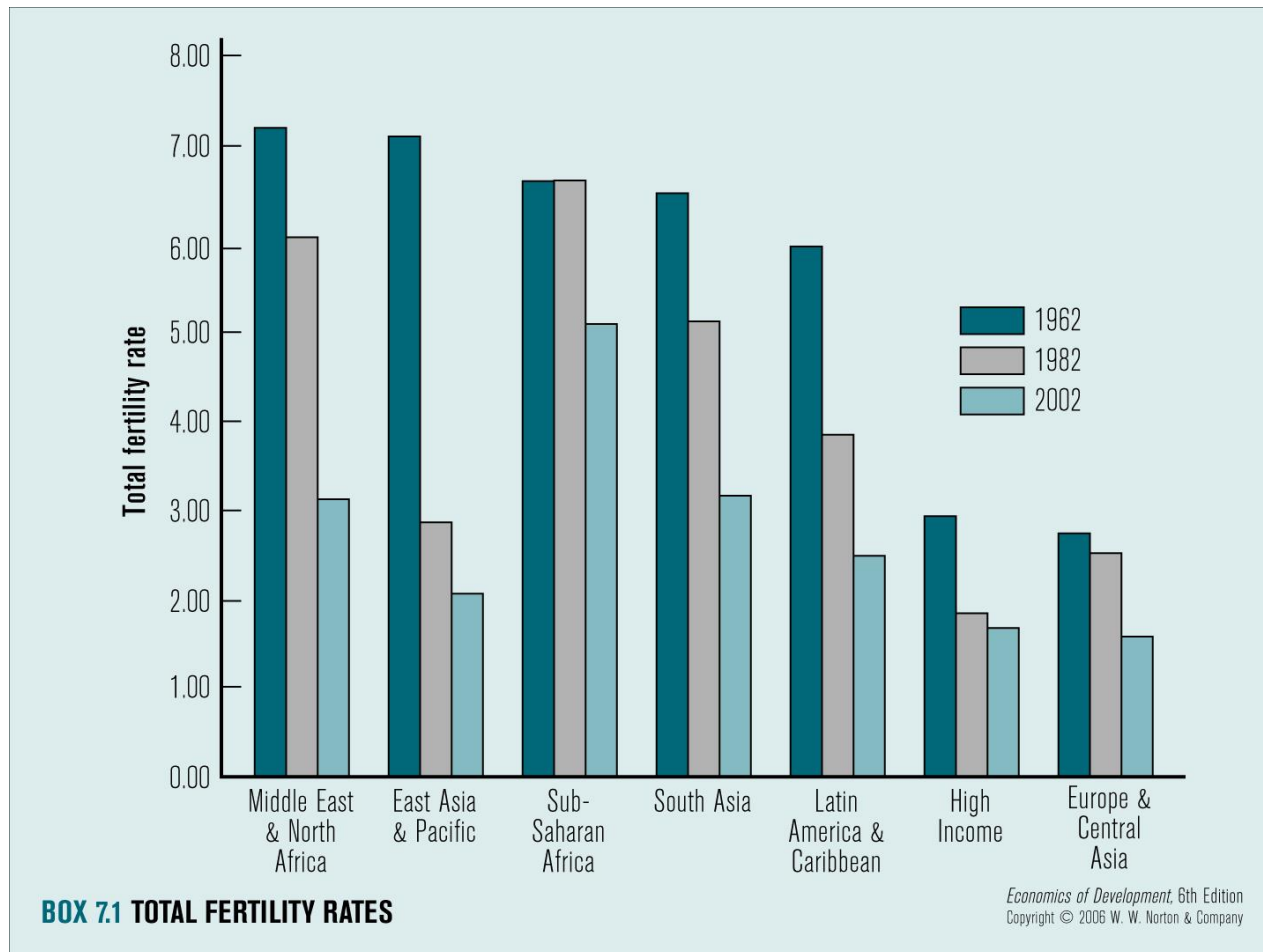

FIGURE 7.2 Demographic Transition for Finland, 1785–2003 (top)

Economics of Development, 6th Edition
Copyright © 2006 W. W. Norton & Company

Δημογραφική μετάβαση (3 από 3)

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Σύγχρονες θεωρίες γονιμότητας

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σύγχρονες θεωρίες γονιμότητας (1 από 2)

- Επιλογή γονέων ανάμεσα σε παιδιά και άλλα αγαθά
- Κρίσιμη σχέση: παιδιά και εισόδημα (εμπειρία τόσο διαστρωματική όσο και διαχρονική - αρνητική σχέση / άρα παιδιά κατώτερα αγαθά; - G. Becker στάθμιση με ποιότητα υγεία-εκπαίδευση / γονείς επενδύουν στην ποιότητα των παιδιών τους).

Σύγχρονες θεωρίες γονιμότητας (2 από 2)

- Επίσης Becker: προτιμήσεις δεδομένες.
- Easterlin: προτιμήσεις μεταβάλλονται (άρα χώρος για οικογενειακό προγραμματισμό) - επίσης στο κόστος των παιδιών πρέπει να συμπεριληφθεί τόσο το φυσικό όσο και το "ψυχικό" αντίθεση κοινωνίας στον οικογενειακό προγραμματισμό, κλπ.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (1 από 9)

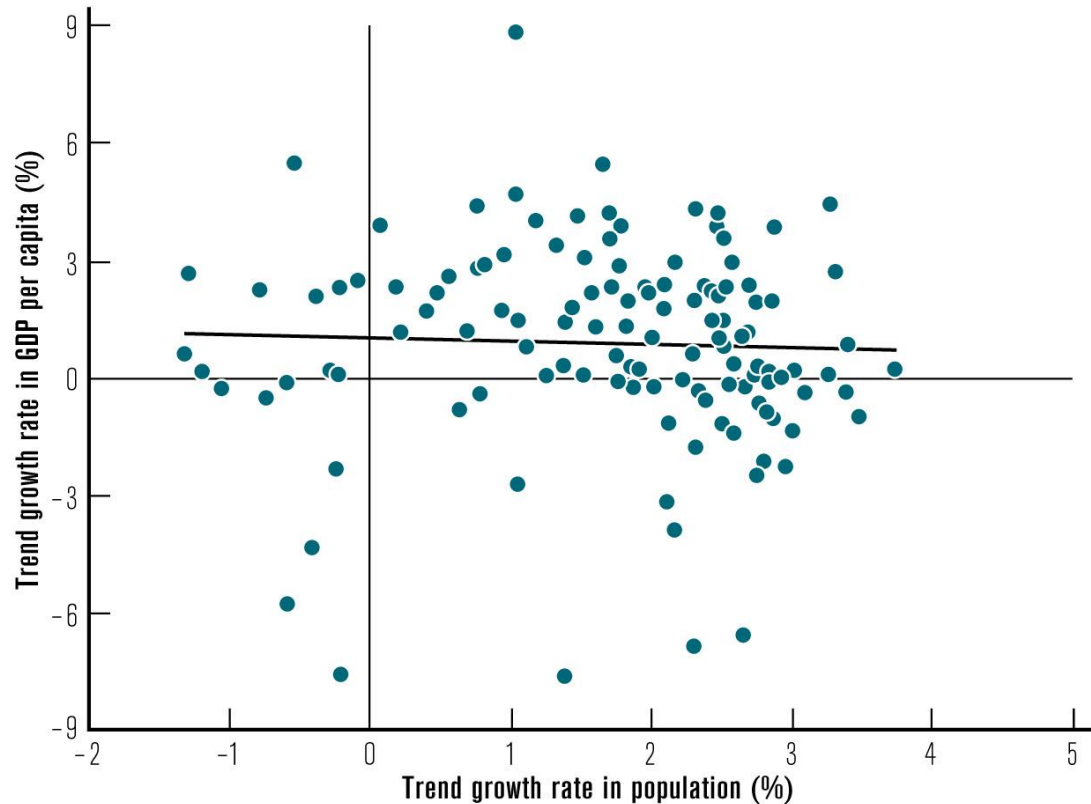

FIGURE 7.5 Growth in Population versus Growth in GDP per Capita, Low- and Middle-Income Economies, 1990–2002

Economics of Development, 6th Edition
Copyright © 2006 W. W. Norton & Company

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (2 από 9)

- Παλαιότερες απόψεις: Όχι πρόβλημα γιατί ναι μεν υψηλότερη κατανάλωση αλλά και υψηλότερη παραγωγή (στόμα / χέρια).
- Πρόβλημα με οικονομίες/αντιοικονομίες κλίμακας και, συνακόλουθα, ρόλος εργατικών εισροών (κεφάλαιο, φυσικοί πόροι, κλπ).
- Κατόπιν, θεωρία άριστου πληθυσμού: Για δεδομένη τεχνολογία και μη εργατικούς πόρους - στατική άποψη.

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (3 από 9)

- Αλλά από δυναμική άποψη;
- Solow αλλά και μελέτη Coale and Hoover για Ινδία.
- Βραδύτερη πληθυσμιακή μεγέθυνση ευεργετική για ανάπτυξη.
 - Λόγος εξάρτησης – αποταμιεύσεις.
 - 15 χρόνια αργότερα όταν αυτοί που γεννιούνται τώρα μπαίνουν στην παραγωγή περισσότερο διαθέσιμο κεφάλαιο - αύξηση παραγωγικότητας => ταχύτερη ανάπτυξη.

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (4 από 9)

- Κύρια επιχειρήματα κατά της ταχύρρυθμης αύξησης πληθυσμού.
- Ταχύρρυθμη αύξηση του πληθυσμού => αύξηση κατανάλωσης & μείωση αποταμιεύσεων => λιγότεροι πόροι διαθέσιμοι για επενδύσεις => χαμηλότερη αύξηση παραγωγικότητας και ρυθμών μεγέθυνσης.
 - Περισσότερο συνολικό αλλά λιγότερο κατά κεφαλή εισόδημα.

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (5 από 9)

- Με δεδομένη τεχνολογία, κεφάλαιο και γη, ταχύρρυθμη αύξηση του πληθυσμού => ανεργία ή/και υποαπασχόληση => χαμηλότερο εισόδημα κατά κεφαλή (ειδικά αν $MPL_{agr}=0$) => φτώχεια, ανισότητα (και, αν η εγχώρια παραγωγή τροφίμων είναι δεδομένη, πληθωρισμός ή/και προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών).

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (6 από 9)

- Μεγάλες πιέσεις στην ήδη ανεπαρκή υποδομή των ΑΧ (εκπαίδευση, υγεία, κλπ) και, ακόμα περισσότερο, στο περιβάλλον (εκκαθάριση γης από δάση για δημιουργία αγροτικών εκτάσεων => υποβάθμιση περιβάλλοντος => πλημμύρες και άλλες φυσικές καταστροφές).
- Υψηλοί ρυθμοί εγκατάλειψης παρακολούθησης σχολείου για να προσφέρουν εργασία στην οικογενειακή εκμετάλλευση => υποβάθμιση εργατικού δυναμικού => χαμηλότερη παραγωγικότητα.

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (7 από 9)

- Κύρια επιχειρήματα υπέρ της ταχύρρυθμης αύξησης πληθυσμού (κυρίως δυναμικά και μη οικονομικά).
- Οι δαπάνες των παιδιών καλύπτονται με μείωση της κατανάλωσης (όχι της αποταμίευσης).
- Θεωρίες μονίμου εισοδήματος / κύκλου ζωής
- Οι γονείς εργάζονται περισσότερο => αύξηση εισοδήματος.
- Μεγαλύτερες αγορές, οικονομίες κλίμακας, εξειδίκευση => αύξηση παραγωγικότητας.

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (8 από 9)

- Πιέσεις για τεχνολογική πρόοδο ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του πληθυσμού.
- Βιομηχανική Επανάσταση, Πράσινη Επανάσταση.
- Ηλικιακά νεώτεροι πληθυσμοί είναι περισσότερο δεκτικοί σε νέες ιδέες => επιτάχυνση αναπτυξιακής διαδικασίας.

Ανάπτυξη και πληθυσμιακή μεγέθυνση (9 από 9)

- Προς γενικό consensus. Πρόβλημα αλλά όχι τόσο σοβαρό όσο φαίνεται εκ πρώτης όψεως.
- Κόστος ταχύρρυθμης μεγέθυνσης του πληθυσμού:
 - ιδιωτικό (άρα βοήθησε τον πληθυσμό να το κατανοήσει).
 - δημόσιο (άρα κυβερνητική παρέμβαση).

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Πολιτικές

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πολιτικές (1 από 7)

- Αύξηση "αμέσου κόστους" παιδιών.
- Φορολόγηση μεγαλύτερων οικογενειών.
- Αύξηση ετών υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Πολιτικές (2 από 7)

- Αύξηση "εμμέσου κόστους" παιδιών.
- Ενθάρρυνση συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω βελτίωσης των εκπαιδευτικών τους ευκαιριών.
- Αυξάνει το "κόστος ευκαιρίας" των παιδιών (μεγαλύτερες πιθανότητες απασχόλησης μητέρας). Επιβραδύνει την ηλικία γάμου (άρα λιγότερα παιδιά). Διαφοροποιεί τις προτιμήσεις (για επιθυμητό αριθμό παιδιών, οικογενειακό προγραμματισμό, κλπ).
- Εμπειρικές μελέτες: μετά από βελτίωση εκπαιδευτικού επιπέδου γυναικών => λιγότερα αλλά "καλύτερης ποιότητας" παιδιά.

Πολιτικές (3 από 7)

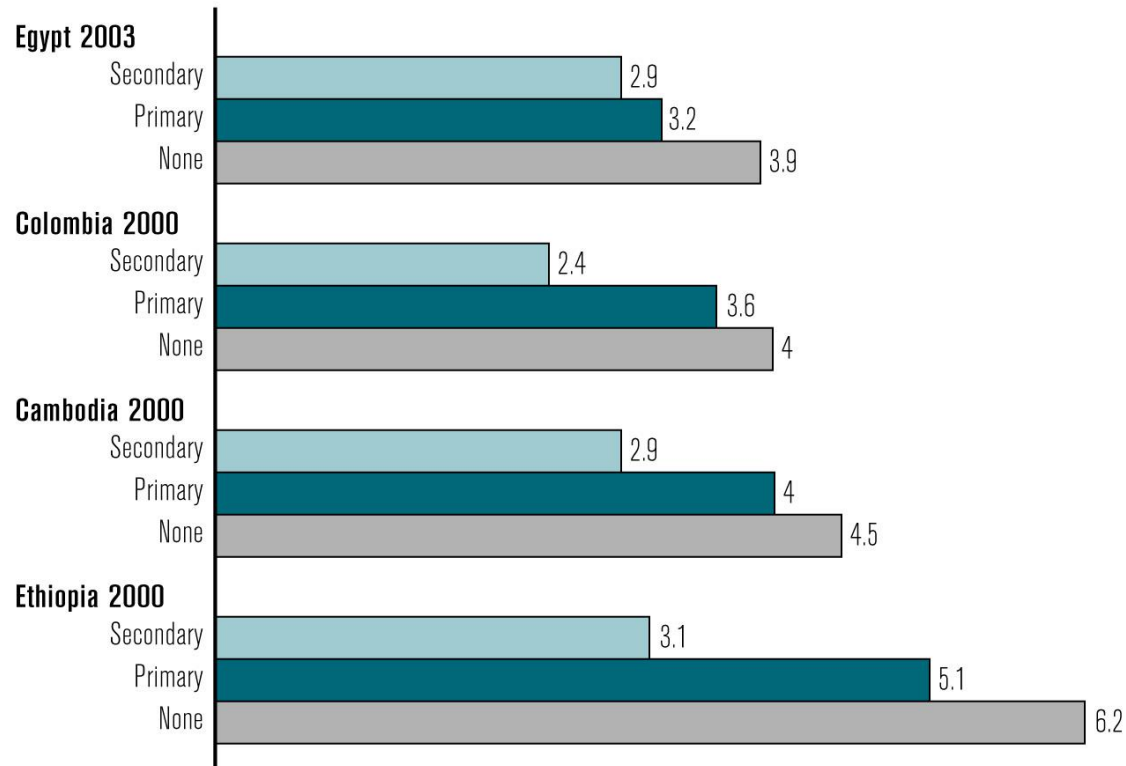

FIGURE 7.6 Total Fertility Rates by Mother's Education

Economics of Development, 6th Edition
Copyright © 2006 W. W. Norton & Company

Πολιτικές (4 από 7)

- Μείωση βρεφικής & παιδικής θνησιμότητας.
- Βελτίωση συστημάτων υγείας και, κυρίως, δομής τους (όχι συγκέντρωση πόρων σε νοσοκομεία αστικών περιοχών, αλλά προληπτική ιατρική σε αγροτικές περιοχές).
- Όμως σημαντική χρονική υστέρηση μεταξύ πτώσης βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας και πτώσης γονιμότητας (θεωρία δημογραφικής μετάβασης).

Πολιτικές (5 από 7)

- Εισαγωγή ή βελτίωση συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.
- Ακριβό, μόνο για ΑΧ πάνω από κάποιο επίπεδο ανάπτυξης.
- (Πλέον αμφιλεγόμενη) Οικογενειακός προγραμματισμός / αντισύλληψη.
- Υποκρισία: Πάντοτε εφαρμοζόταν αντισύλληψη (αλλιώς το μέσο μέγεθος της οικογένειας θα ήταν πολύ μεγαλύτερο από αυτό που παρατηρούμε).

Πολιτικές (6 από 7)

- Αντικρουόμενες εμπειρίες χωρών σε σχέση με οικογενειακό προγραμματισμό.
- Κένυα: Αν και οικογενειακός προγραμματισμός από το 1966, φυλές, ταχύτατη αύξηση πληθυσμού.
- Κίνα: Αρχικά ασυνεπής πολιτική, μέγεθος πληθυσμού, ισχυρά κίνητρα για μικρές οικογένειες αύξηση ηλικίας γάμου / διαστήματα μεταξύ γεννήσεων / λιγότερα παιδιά, πολιτική οικογένειας με ένα μόνο παιδί - θάνατοι κοριτσιών κλπ - μόνο με αυταρχικό κράτος.
- Ινδία: Δωρεάν οικογενειακός προγραμματισμός-στείρωση, κίνητρα-ραδιόφωνα, όταν στα 1970ς προχώρησαν σε πιο δυναμικές πρακτικές-εξαναγκασμό, ανατροπή κυβέρνησης.

Πολιτικές (7 από 7)

- Ινδονησία: Πρόβλημα υψηλής πυκνοκατοίκησης Ιάβας, Μπαλί, αρχικά εθνικισμός, κατόπιν εισαγωγή οικογενειακού προγραμματισμού, παρ' ότι Μουσουλμάνοι και αγράμματοι, θεαματικά αποτελέσματα σε αγροτικές περιοχές.
- Σιγκαπούρη: Οικονομικά κίνητρα-αντικίνητρα για μικρές οικογένειες, προτεραιότητα σε δημόσιες κατοικίες, φορολογία, δωρεάν εκπαίδευση κλπ – πρόβλημα: τιμωρούν παιδιά που δεν φτάνε.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

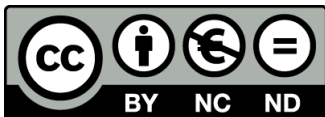

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Απασχόληση στις αναπτυσσόμενες χώρες

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Απασχόληση στις αναπτυσσόμενες χώρες

- Πληθυσμιακή αύξηση => αύξηση εργατικής δύναμης σε 15 περίπου χρόνια (ανάλογα με το μέσο χρονικό διάστημα της εκπαίδευσης).
- Που θα απασχοληθούν; Υπάρχουσα δομή απασχόλησης: αγροτικός τομέας.
- Όμως τομέας χαμηλής παραγωγικότητας (ειδικά αν $MPL=0$), βιομηχανίες και υψηλότεροι μισθοί στις πόλεις.
- Άρα (εσωτερική) μετανάστευση.

Εσωτερική μετανάστευση (1 από 4)

- Εμπειρία αναπτυγμένων χωρών: μετάβαση πληθυσμού από αγροτικό σε αστικό τομέα αλλά σταδιακή διαδικασία.
- Στις σημερινές ΑΧ η διαδικασία αυτή είναι ταχύτατη.
- Πληθυσμιακή μερίδα του αστικού πληθυσμού όλου του κόσμου που ζει σε ΑΧ 1950: 38%, 1975: πάνω από 50%, 2000: 66% (2.1 δις).
- Αποτέλεσμα: Ταχύτατη ανάπτυξη μεγαλουπόλεων σε ΑΧ.

Εσωτερική μετανάστευση (2 από 4)

- ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ:
 - Τεράστιες παραγκουπόλεις με ανεπαρκέστατη υποδομή.
 - Ανεργία/υποαπασχόληση.
- Το τελευταίο είναι συνέπεια δύο παραγόντων:
 - Ταχύρρυθμη αύξηση αστικού πληθυσμού
 - Εσωτερική μετανάστευση (35-65%)

Εσωτερική μετανάστευση (3 από 4)

- Παλαιότερα, πολλές κυβερνήσεις ΑΧ - υπό την επήρεια των υποδειγμάτων Harrod-Domar (εκβιομηχάνιση) και Lewis ($MP_{Lagr}=0$) παρείχαν κίνητρα για εσωτερική μετανάστευση.
- Τώρα, οι περισσότερες προσπαθούν να αναστρέψουν ή τουλάχιστον να περιορίσουν αυτή τη μορφή μετανάστευσης.
- Ο βιομηχανικός τομέας των περισσοτέρων ΑΧ είναι μικρός. Παρότι η αύξηση του προϊόντος του ήταν σε πολλές περιπτώσεις εντυπωσιακή, η αύξηση της βιομηχανικής απασχόλησης ήταν πολύ βραδύτερη (σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και αρνητική).

Εσωτερική μετανάστευση (4 από 4)

- Έχει υπολογισθεί ότι σε πολλές ΑΧ μόνο το 1/5 των νέων εργατών βρίσκει απασχόληση στη βιομηχανία. Παρ' όλ' αυτά η εσωτερική μετανάστευση συνεχίζεται.
- Στις ΑΧ, σε σχετικούς όρους, το ύψος των μισθών στη βιομηχανία είναι πολύ μεγαλύτερο από το ύψος των μισθών στην υπόλοιπη οικονομία.
- Έλλειψη ατόμων με κατάλληλα προσόντα, αλλά και άλλοι θεσμικοί παράγοντες.
- Αυτό το γεγονός προσελκύει πολλά άτομα στις πόλεις αν και η πιθανότητα να παραμείνουν άνεργοι μπορεί να είναι υψηλή.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Αγορά εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αγορά εργασίας στις ΑΧ (1 από 5)

- Δομή αγοράς εργασίας στις ΑΧ.
- Τμηματοποιημένη αγορά εργασίας (segmented labour market).
- Τυπικός αστικός τομέας (formal urban sector).
- Υψηλοί μισθοί (συνήθως πάνω από το επίπεδο εκκαθάρισης της αγοράς), σχετικά καλές συνθήκες και ασφάλεια εργασίας.
- Μεγάλες βιομηχανίες και εταιρείες παροχής υπηρεσιών (συχνά θυγατρικές πολυεθνικών επιχειρήσεων) και κυβέρνηση.

Αγορά εργασίας στις ΑΧ (2 από 5)

- Υψηλοί μισθοί: αποδόσεις ανθρωπίνου κεφαλαίου, συνδικάτα αλλά και "αποτελεσματικοί μισθοί" (efficiency wages) - τμήμα τους αντανακλά διαφορές τιμών αστικού/αγροτικού τομέα.
- Lewis: premium γύρω στο 30%, όμως σε πολλές ΑΧ 100-200%.

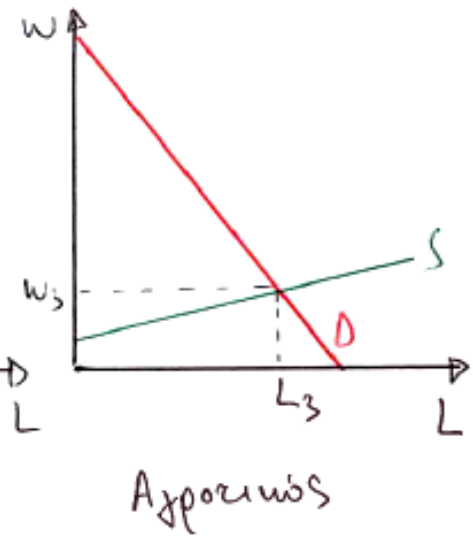
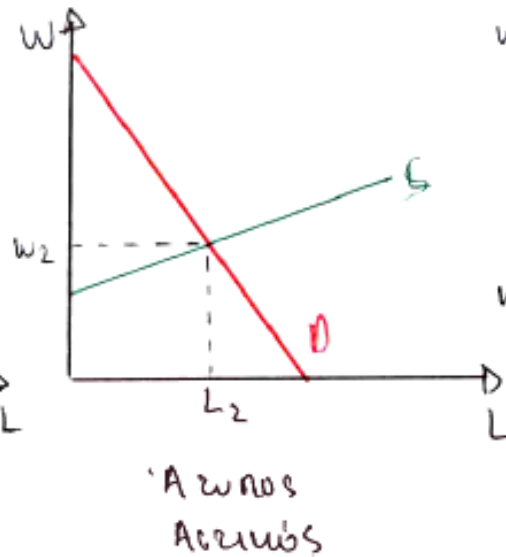
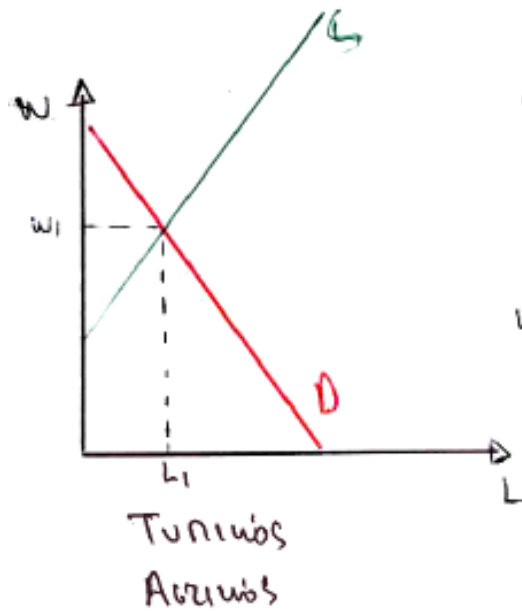
Αγορά εργασίας στις ΑΧ (3 από 5)

- Άτυπος αστικός τομέας (informal urban sector).
- Πολύ μεγάλος σε αρκετές ΑΧ.
- Χαμηλοί μισθοί και παραγωγικότητα, κακές συνθήκες ασφάλειας και εργασίας, σε πολλές περιπτώσεις "θάλαμος αναμονής" για τον τυπικό αστικό τομέα.
- Μικρή βιομηχανία συμπληρωματική στις μεγάλες ΠΕ, υπηρεσίες, οικογενειακή παραγωγή, χαμηλές κεφαλαιακές ανάγκες και τεχνολογία έντασης εργασίας (χαμηλές τιμές προϊόντων, επιτρέπουν τη σχετική συγκράτηση των μισθών στον τυπικό αστικό τομέα).

Αγορά εργασίας στις ΑΧ (4 από 5)

- Αγροτικός τομέας (rural sector).
- Πολύ ελαστική προσφορά εργασίας, χαμηλοί "μισθοί" (στην πραγματικότητα μοίρασμα του προϊόντος μεταξύ των μελών της οικογένειας) και, ίσως, $MPL=0$.

Αγορά εργασίας στις ΑΧ (5 από 5)

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης (1 από 5)

- Χαρακτηριστικά μεταναστών:
- Νέοι . Παλαιότερα άνδρες, πρόσφατα και γυναίκες.
- Σχετικά καλά μορφωμένοι .
- Σε σχέση με τον υπόλοιπο αγροτικό τομέα), τουλάχιστον κατά τα πρώτα στάδια της παραμονής τους στον αστικό τομέα διατηρούν δεσμούς με τον αγροτικό τομέα.
- Υποστήριξη, εμβάσματα, κλπ.

Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης (2 από 5)

- Παλιότερες θεωρίες μετανάστευσης: έμφαση σε μη οικονομικούς παράγοντες (κοινωνικούς, δημογραφικούς, φυσικούς, πολιτισμικούς, κλπ).
- Αυτοί είναι σημαντικοί αλλά όχι πρωτεύοντες.

Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης (3 από 5)

- Οικονομικές θεωρίες της μετανάστευσης (Harris-Todaro και διάφορες παραλλαγές).
- Μετανάστευση σαν επενδυτική απόφαση.
- Ανάλυση κόστους ωφέλειας.

Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης (4 από 5)

- Ένας εργαζόμενος του αγροτικού τομέα θα αποφασίσει να μεταναστεύσει αν η προσδοκώμενη παρούσα αξία των μελλοντικών του εισοδημάτων στον αστικό τομέα είναι μεγαλύτερη από την παρούσα αξία των εισοδημάτων του στον αγροτικό τομέα.
- $V_0 = \sum_i [(p_i Y_{ui} - Y_{ri}) / (1+R)^i] - C_0$, όπου: V_0 : Καθαρά παρούσα αξία εισοδηματικών διαφορών αστικού-αγροτικού τομέα, Y_{ui} (Y_{ri}): Μέσος μισθός "τυπικού" αστικού (αγροτικού) τομέα το έτος i .
- p_i : Πιθανότητα ότι ο μετανάστης θα έχει εργασία στον "τυπικό" αστικό τομέα το έτος i .
- C_0 : Κόστος της μετανάστευσης (+ ψυχικό κόστος).

Θεωρίες (εσωτερικής) μετανάστευσης (5 από 5)

- Τροποποίηση, αν συμπεριλάβουμε και «άτυπο» αστικό τομέα.
- Ίδια λογική [αντί $p_i Y_{ui} E(Y_u)$].
- Κρίσιμος παράγοντας: p_i .
- Συνήθως υποθέτουμε ότι είναι συνάρτηση του χρόνου παραμονής στις αστικές περιοχές.
- Απόκτηση διασυνδέσεων, γνωριμιών αλλά και εμπειρίας.
- Εργασία στον “άτυπο” αστικό τομέα.
- Ερμηνεύει γιατί οι μετανάστες είναι κυρίως νέοι με σχετικά καλά εκπαιδευτικά προσόντα.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Πολιτικές μετανάστευσης

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πολιτικές μετανάστευσης (1 από 4)

- Αν επιδίωξη είναι η επιβράδυνση του ρυθμού της εσωτερικής μετανάστευσης.
- Μείωση εισοδηματικών διαφορών αστικών-αγροτικών περιοχών (απελευθέρωση αγορών;).
- Ελάχιστος μισθός (πάνω από το επίπεδο εκκαθάρισης).
- Επιδοτήσεις κεφαλαιουχικών αγαθών (καθορισμός μεγίστων επιτοκίων) / υπερτίμηση συναλλαγματικής ισοτιμίας => υποκατάσταση εργασίας από κεφάλαιο / ακατάλληλη τεχνολογία.
- Όμως, ελαστικότητα υποκατάστασης;

Πολιτικές μετανάστευσης (2 από 4)

- Επίσης, οι περισσότερες βιομηχανικές τεχνολογίες δημιουργούνται στις αναπτυγμένες χώρες όπου υπάρχει σπάνις εργασίας, όχι κεφαλαίου.
- Άρα πολλές απ' αυτές είναι σχεδόν εξ ορισμού ακατάλληλες για πολλές ΑΧ.

Πολιτικές μετανάστευσης (3 από 4)

- Προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης - περιφερειακή ανακατανομή επενδυτικών πόρων.
- Επενδύσεις υποδομών που αυξάνουν την παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα (οδικό δίκτυο, αρδευτικό δίκτυο, κλπ).
- Επέκταση κοινωνικών υποδομών (υγείας, εκπαίδευσης και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών) στις αγροτικές περιοχές.

Πολιτικές μετανάστευσης (4 από 4)

- Εκπαιδευτική πολιτική.
 - Έμφαση σε πρωτοβάθμια εκπαίδευση και επιμόρφωση – αργότερα δευτεροβάθμια.
 - Όχι προτεραιότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Πολιτικές μείωσης ρυθμών πληθυσμιακής μεγέθυνσης.
- Μακροχρόνια.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Διεθνής μετανάστευση

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διεθνής μετανάστευση (1 από 3)

- Πολύ παλαιό φαινόμενο. Πρόσφατη αναζωπύρωση. Λόγοι οικονομικοί αλλά και μη οικονομικοί.
- Παραδοσιακή θεωρία (παρόμοια με Ρικαρδιανή θεωρία διεθνούς εμπορίου) Η διεθνής μετανάστευση οδηγεί σε καλύτερη κατανομή των πόρων διεθνώς.
- Για τις ΑΧ:
 - χαμηλότερη ανεργία.
 - εμβάσματα μεταναστών και βελτίωση ισοζυγίου πληρωμών.
 - υψηλότερη ζήτηση ή/και αποταμιεύσεις.
 - χρήσιμα προσόντα παλιννοστούντων μεταναστών.

Διεθνής μετανάστευση (2 από 3)

- Όμως, οι μετανάστες είναι σε πολλές περιπτώσεις κάποιοι από τους λίγους μορφωμένους των ΑΧ.
- «Διαρροή εγκεφάλων» – «Brain drain».
- Μεγάλο κόστος, λίγα οφέλη για τις ΑΧ.
- Πρόταση πολιτικής: φόρος στους ειδικευμένους μετανάστες που εργάζονται στις αναπτυγμένες χώρες και επιστροφή του ποσού αυτού στις ΑΧ προέλευσης.
- Σύγκρουση συμφερόντων ΑΧ και αναπτυγμένων χωρών, καμία εφαρμογή του μέτρου.

Διεθνής μετανάστευση (3 από 3)

- Επίσης συχνά τα εμβάσματα επιτρέπουν τη διατήρηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας σε "τεχνητά" υψηλά επίπεδα => μείωση ανταγωνιστικότητας ή/και οδηγούν σε πληθωριστικές πιέσεις.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Εκπαίδευση

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εκπαίδευση (1 από 4)

- Μέχρι τώρα: εργασία ομογενής / όμως διαφορές στην "ποιότητα των εργαζομένων (προσόντα).
- Λογιστική μεγέθυνσης: σημαντικός ρόλος ποιότητας εργασίας (εκπαίδευση/κατάρτιση).
- Ισχυρή συσχέτιση μεταξύ εκπαίδευσης και επιπέδου εισοδήματος τόσο σε διαστρωματικό επίπεδο πληθυσμού όσο και σε διαστρωματικό επίπεδο χωρών.
- Αιτιότητα μονόδρομη, αμφίδρομη ή τρίτος ενδιάμεσος παράγοντας;

Εκπαίδευση (2 από 4)

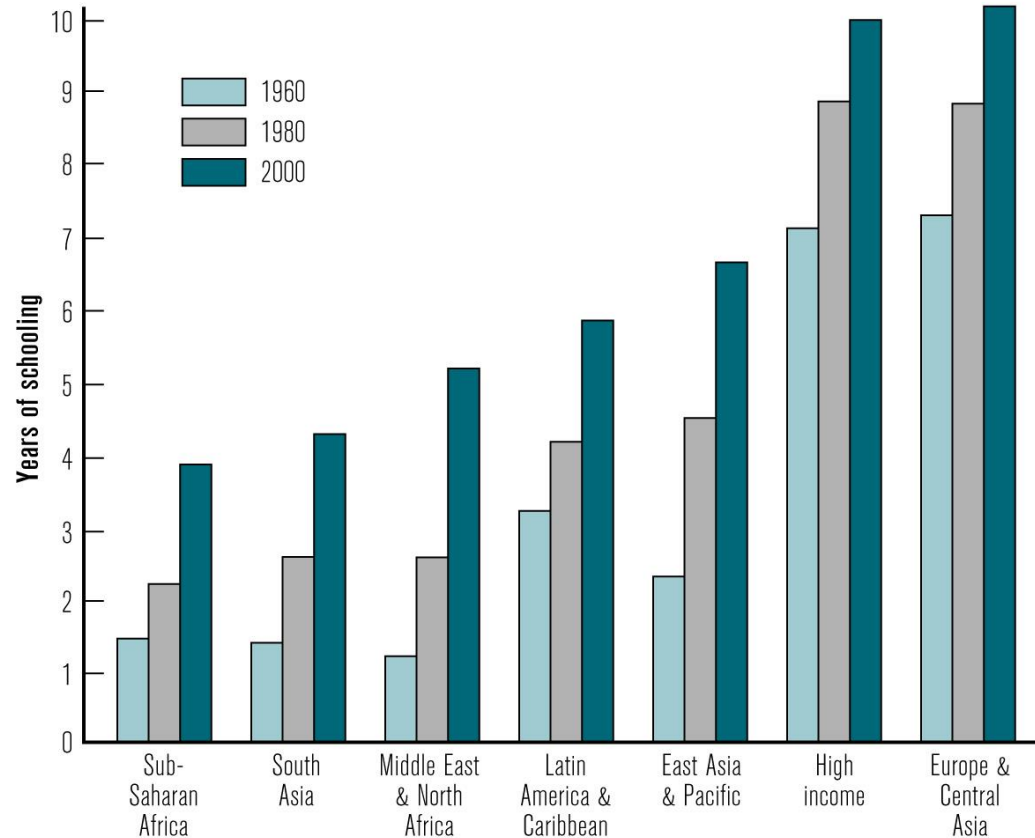

FIGURE 8.2 Educational Attainment, Adult Population 25 and over

Economics of Development, 6th Edition
Copyright © 2006 W. W. Norton & Company

Εκπαίδευση (3 από 4)

- Μέχρι 1960 μικρή σημασία στον οικονομικό ρόλο της εκπαίδευσης (Schultz), θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου, Becker, Mincer).
- Μεγιστοποίηση καθαρής παρούσας αξίας εισοδημάτων (απόφαση από γονείς).

Εκπαίδευση (4 από 4)

- Τύποι εκπαίδευσης:
 - Τυπική (formal): σχολεία για "κανονικούς" μαθητές.
 - Μη-τυπική (non-formal): σύντομα εντατικά προγράμματα για ενήλικες (εκπαίδευση ή κατάρτιση ή γενικά θέματα).
 - Άτυπη (informal): ειδικές γνώσεις στον τόπο δουλειάς, την κοινότητα ή το σπίτι.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Εκπαίδευση στις ΑΧ

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

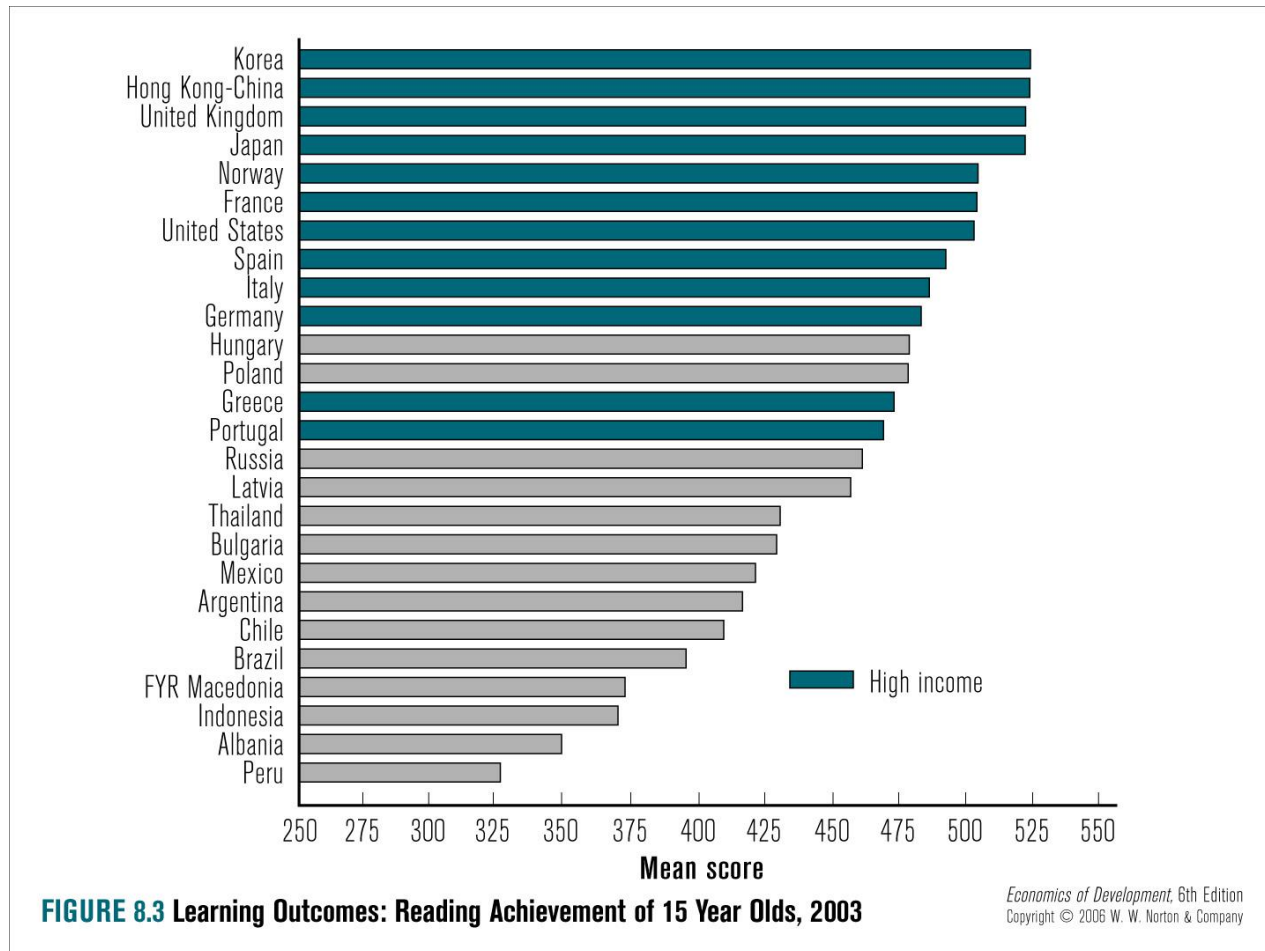
Εκπαίδευση στις ΑΧ (1 από 6)

- Χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης στις ΑΧ.
- Εξαιρετικά υψηλή ζήτηση υπηρεσιών εκπαίδευσης.
- Μετά το τέλος της αποικιοκρατίας, οικονομική ανάπτυξη αργή, εκπαιδευτικό σύστημα γρήγορη επέκταση.
- Πρώτα στοιχειώδης, μετά δευτεροβάθμια, τέλος τριτοβάθμια.
- Ορισμένες ΑΧ (Λ. Αμερική, Αφρική, Ν. Ασία) => έμφαση σε τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Εκπαίδευση στις ΑΧ (2 από 6)

- Προβλήματα γρήγορης επέκτασης εκπαίδευσης στις ΑΧ.
- Έλλειψη κατάλληλων δασκάλων.
- Πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου από μαθητές.
- Δουλειά – εισόδημα.
- Χαμηλή ποιότητα προσόντων, συχνά ακατάλληλα.

Εκπαίδευση στις ΑΧ (3 από 6)

Εκπαίδευση στις ΑΧ (4 από 6)

- Απώλεια προσόντων λόγω μη χρήσης τους.
- Άνεργοι πτυχιούχοι.
- Προβλήματα χρηματοδότησης.
- Εκπαίδευση και ανισότητα.
- Ακόμα και σήμερα: 100 εκ. παιδιά πρωτοβάθμιας σχολικής ηλικίας σε ΑΧ δεν πηγαίνουν σχολείο (κυρίως κορίτσια) και άλλα 100 εκ. δεν θα το τελειώσουν, 1 δις ενήλικες αναλφάβητοι.

Εκπαίδευση στις ΑΧ (5 από 6)

- Αρχικά (1960ς – Manpower planning): Υπολογισμός μελλοντικών αναγκών οικονομίας και σχεδιασμός αντίστοιχων πολιτικών εξάπλωσης της εκπαίδευσης κατά βαθμίδα, κλάδο και τύπο εκπαίδευσης.
- Υπόθεση: Κάθε εργασία απαιτεί διαφορετικό τύπο εκπαίδευσης.

Εκπαίδευση στις ΑΧ (6 από 6)

- Μεγάλες αστοχίες προβλέψεων.
- Βασίζονται σε μακροχρόνιες οικονομικές προβλέψεις - όχι σημαντικές τεχνολογικές μεταβολές.
- Συχνό αποτέλεσμα: εκπαιδευτική εμβάθυνση.
- Εργασίες που εκτελούνται από εργαζόμενους με πολλά μη αναγκαία προσόντα.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

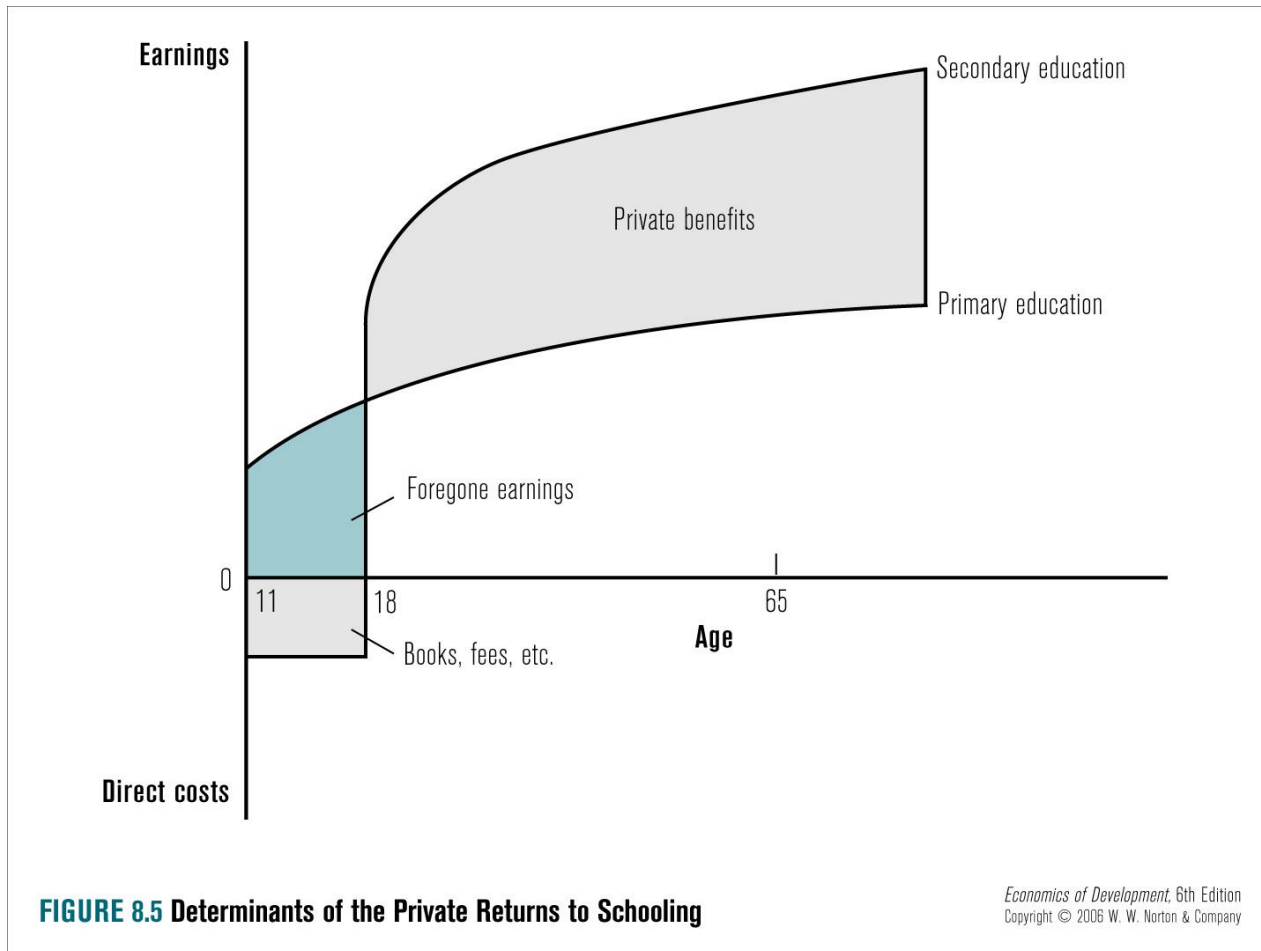
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

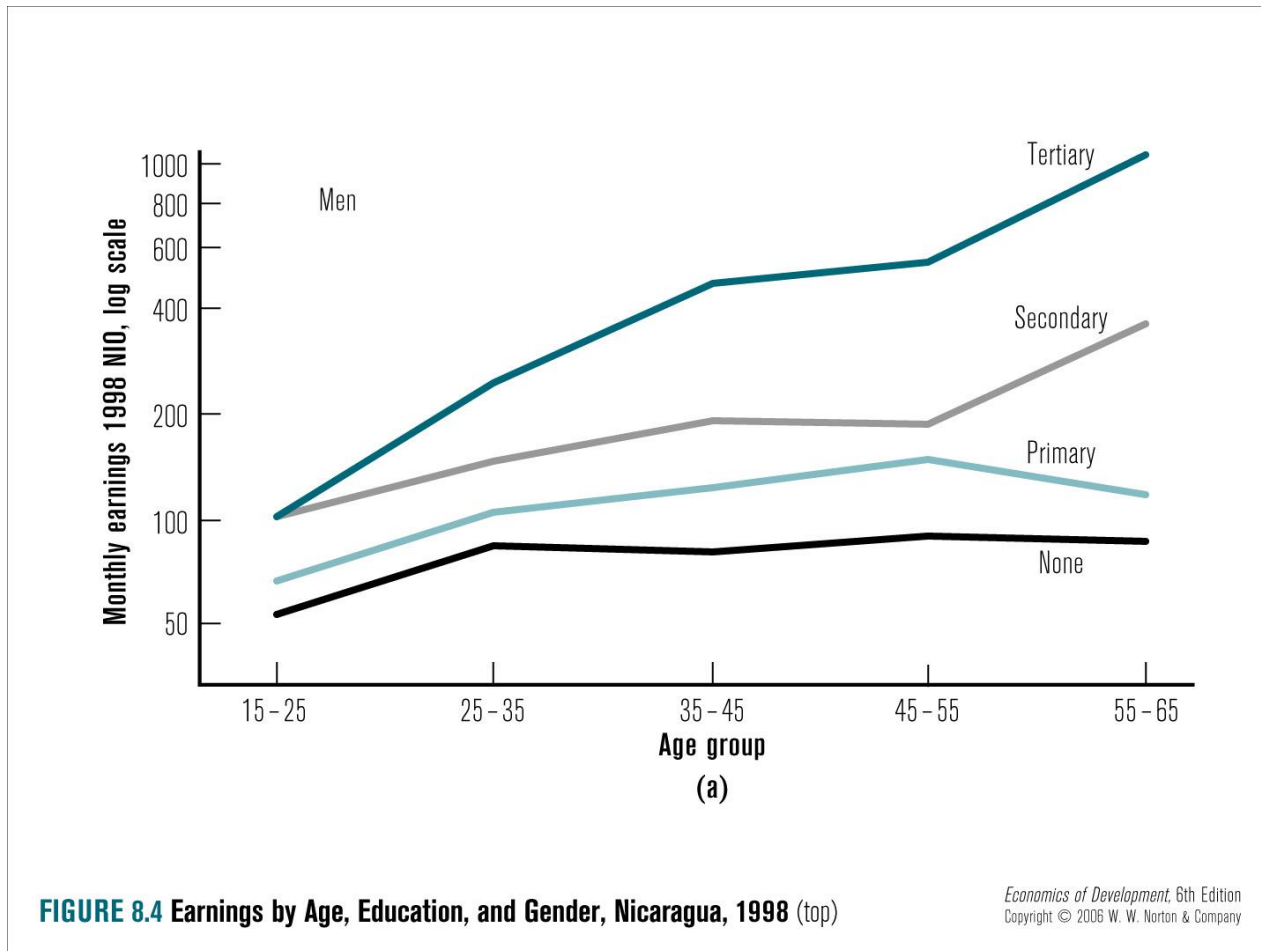
Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (1 από 11)

- Υπόθεση: όχι καταναλωτικά οφέλη από την εκπαίδευση.
 - Μπορεί να τροποποιηθεί.
- Προσδοκώμενο εισόδημα: με βάση τα τωρινά εισοδήματα.
 - Μεγάλες πιθανότητες σφάλματος.
- Κόστος: άμεσο (διατροφή, βιβλία, δίδακτρα, κλπ) και έμμεσο (διαφυγόν εισόδημα - αυξάνει με την ηλικία).

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (2 από 11)

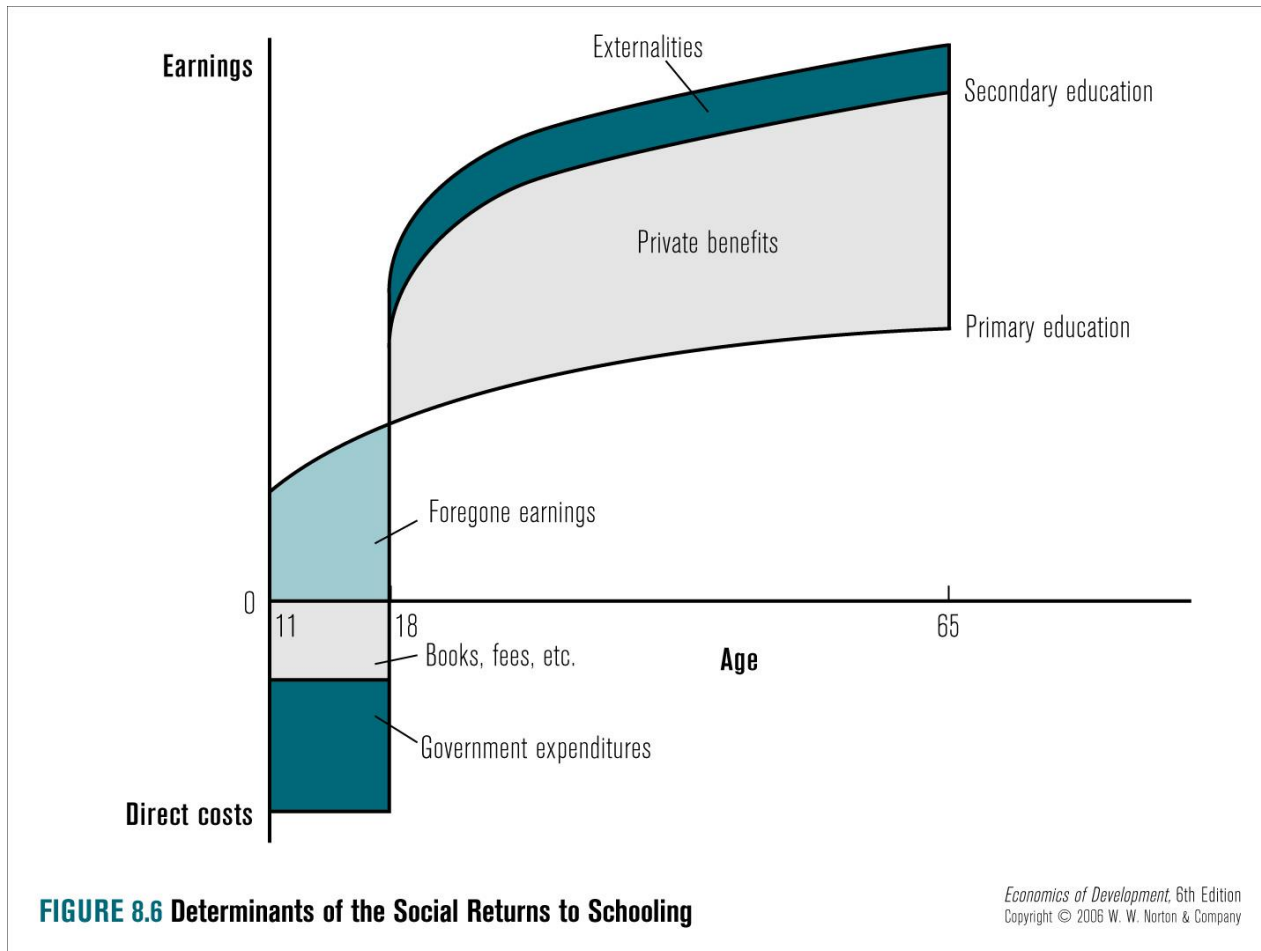
Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (3 από 11)

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (4 από 11)

- Γιατί η κυβέρνηση μιας χώρας να παρέμβει στην αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών;
- Εξωτερικότητες. Οικονομικές όσο και πολιτισμικές / "ομογενοποίηση" και "κοινωνικοποίηση" πληθυσμού.
- Αντίστοιχοι υπολογισμοί και για δημόσιες αποδόσεις.
- Όμως, υπολογισμοί πάνω στο ακαθάριστο εισόδημα (οι φόροι είναι κόστος στον εργαζόμενο αλλά όχι στην κοινωνία) και πλήρες κόστος δαπανών εκπαίδευσης (επιδοτήσεις δωρεάν παιδείας, κόστος κεφαλαίου κλπ).
 - Άρα, τόσο το κόστος όσο και τα οφέλη είναι υψηλότερα από τη σκοπιά του Δημοσίου.

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (5 από 11)

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (6 από 11)

- Συνήθως, λόγω μεγάλων επιδοτήσεων οι ιδιωτικοί ρυθμοί εσωτερικής απόδοσης είναι υψηλότεροι από τους αντίστοιχους δημόσιους.
- Όμως αυτή η ανάλυση δεν περιλαμβάνει τα οφέλη από τις μη οικονομικές διαστάσεις της εκπαίδευσης.

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (7 από 11)

- Η κυβέρνηση μπορεί να συγκρίνει τις κοινωνικές αποδόσεις των επενδύσεων σε διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης με τις αποδόσεις άλλων επενδύσεων (πχ σε υποδομές, υγεία, κλπ) και να αποφασίσει που να στρέψει τους (περιορισμένους) διαθέσιμους πόρους της.

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (8 από 11)

- Προβλήματα.
- Γονείς επιλέγουν με βάση σημερινές αποδόσεις - μελλοντικές εξελίξεις διαφορετικές => αστοχίες.
- Επίσης, εκπαίδευση και καταναλωτικό αγαθό και λόγω επιδοτήσεων διάσταση ιδιωτικού & δημόσιου κόστους.
- Ανώτατη εκπαίδευση: καλή επένδυση για τον πτυχιούχο, αλλά όχι αναγκαστικά για το κοινωνικό σύνολο;

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (9 από 11)

- Υψηλότεροι μισθοί σημαίνουν και υψηλότερη παραγωγικότητα;
- Όχι αναγκαστικά - ατέλειες αγοράς εργασίας, άρα προτιμότερες σκιώδεις τιμές (τιμές που θα επικρατούσαν αν η αγορά ήταν ανταγωνιστικές - ειδικά η αγορά εργασίας).
- Δύσκολοι και αμφιλεγόμενοι υπολογισμοί.

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (10 από 11)

- Αλλά ακόμα και αν οι υψηλότεροι μισθοί οφείλονται στην υψηλότερη παραγωγικότητα, το υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο σημαίνει και υψηλότερη αποδοτικότητα ή μήπως η εκπαίδευση αποτελεί απλώς ένα screening device για την τοποθέτηση σε θέσεις με υψηλότερη αποδοτικότητα;
- Ριζοσπαστικές κριτικές: Εκπαίδευση και αναπαραγωγή του συστήματος.
- Φιλελεύθερες κριτικές:
 - Κρατική παρέμβαση, εκπαίδευση και αναδιανομή.
 - Επιδοτήσεις στους μαθητές / εκπαιδευτικά κουπόνια.

Θεωρία ανθρωπίνου κεφαλαίου (11 από 11)

- Σε πολλές ΑΧ, υψηλές αποδόσεις άτυπης ή/και μη τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Άρα μεγαλύτερη έμφαση σ' αυτούς τους τομείς και όχι στην τυπική εκπαίδευση (όχι ξεκάθαρη εμπειρική τεκμηρίωση).
- Διαιώνιση εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

Τέλος Ενότητας # 3

Μάθημα: Οικονομική Ανάπτυξη, **Ενότητα # 3:** Ανθρώπινοι πόροι

Διδάσκων: Πάνος Τσακλόγλου, **Τμήμα:** Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Οικονομικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ